

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

Instituția de învățământ superior	Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
Facultatea	Facultatea de Științe ale Educației
Departamentul	Departamentul de Științe ale Educației
Domeniul de studii	Științe ale educației
Ciclul de studii	Licență
Programul de studii	Pedagogia învățământului primar și preșcolar

2. Date despre disciplină

Denumirea disciplinei	PSIHOLOGIA DEZVOLTĂRII				
Titularul activităților de curs	Conf. univ. dr. Maria-Doina SCHIPOR				
Titularul activităților aplicative	Asistent univ. drd. Ana-Maria ANDREI				
Anul de studiu	I	Semestrul	2	Tipul de evaluare	E
Regimul disciplinei	Categorია formativă a disciplinei DF - fundamentală, DD - în domeniu, DS - de specialitate, DC – complementară				DS
	Categorია de opționalitate a disciplinei: DI - impusă, DO - opțională, DF - facultativă				DI

3. Timpul total estimat (ore alocate activităților didactice)

I a) Număr de ore pe săptămână	3	Curs	2	Seminar	1	Laborator	-	Proiect	-
I b) Totalul de ore pe semestru din planul de învățământ	42	Curs	28	Seminar	14	Laborator	-	Proiect	-

II Distribuția fondului de timp pe semestru:	ore
II a) Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe	24
II b) Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren	15
II c) Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri	16
II d) Tutoriat	
III Examinări	3
IV Alte activități (precizați):	

Total ore studiu individual II (a+b+c+d)	55
Total ore pe semestru (Ib+II+III+IV)	100
Numărul de credite	4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

Curriculum	●
Competențe	●

5. Condiții (acolo unde este cazul)

Desfășurare a cursului	●	PC, videoproiector, suporturi electronice pentru unitatea de curs, prezentări PPT
Desfășurare aplicații	Seminar	● PC, videoproiector, suporturi electronice pentru aplicații, prezentări PPT ; manuale și materiale auxiliare utilizate pentru aplicații specifice; referatul etc
	Laborator	-
	Proiect	-

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> ● C4. Managementul grupului de preșcolari/școlari mici și al resurselor/mijloacelor de învățare specifice vârstei ● C5. Consilierea și orientarea psihopedagogică a școlărilor mici/preșcolărilor și părinților ● C6. Elaborarea de analize, studii și cercetări și valorificarea acestora în practica profesională
Competențe transversale	●

7. **Obiectivele disciplinei** (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

Obiectivul general al disciplinei	Dezvoltarea unei structuri conceptuale specifice Psihologiei dezvoltării și relaționarea conținuturilor disciplinei cu informațiile de specialitate dobândite anterior în vederea unei optime aplicabilități în activitatea de predare;
	<ul style="list-style-type: none"> ● O4.1 Dezvoltarea capacității de a analiza și interveni adecvat într-o situație educativă problematică din perspectiva reperelor oferite de psihologia dezvoltării; ● O5.1 Realizarea unor comparații pertinente interstadii, pentru înțelegerea identității psihologice și comportamentale a fiecărei vârste vizate; ● O5.2 Capacitatea de a încadra comportamente la nivelul stadiilor dezvoltării psihic utilizând repere specifice; ● O6.1 Evaluarea în plan concret a relației deschise dintre cercetarea în domeniul psihologiei vârstelor și dezvoltarea metodelor și tehnicilor de predare-învățare

8. **Conținuturi**

Curs	Nr. ore	Metode de predare	Observații
1. Psihologia dezvoltării – importanța, obiect de studiu, delimitări conceptuale <ul style="list-style-type: none"> • Psihologia vârstelor – statut, scop, obiect de studiu; • Conceptul de dezvoltare psihică, accepțiuni ale dezvoltării, caracteristici; • Dezvoltarea ontogenetică ca schimbare structurală; • Domeniile dezvoltării psihice. 	2	expunere, prelegerea intensificată, problematizarea, conversația	
2. Evoluția domeniului Psihologiei dezvoltării <ul style="list-style-type: none"> • Perspectivă istorică asupra studierii dezvoltării psihice: de la psihologia copilului la psihosociologia vieții • Etape, momente și personalități implicate în constituirea disciplinei 	2	prelegerea intensificată, conversația, descoperirea dirijată	
3. Investigarea dezvoltării umane <ul style="list-style-type: none"> • Tehnici de cercetare, caracteristici metodologice; • Tipuri de design utilizate în cercetarea dezvoltării. 	2	expunere dialogată, descoperirea dirijată	
4. Teorii ale dezvoltării umane <ul style="list-style-type: none"> • Paradigme ale dezvoltării: modelul reactiv, modelul activ, modelul mixt. • Neuroplasticitatea • Perspectiva life-span. 	2	prelegerea intensificată, conversația, studiul de caz	
5. Periodizarea dezvoltării umane <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici ale dezvoltării. Stadiialitatea; • Repere psihogenetice și psihodinamice; • Stabilirea nivelului de dezvoltare psihică; • Ciclurile și stadiile dezvoltării psihice. 	2	expunere, conversația, descoperirea dirijată	
6. Dezvoltarea timpurie a copilului - perioada prenatală <ul style="list-style-type: none"> • Stadiile dezvoltării prenatale • Influențe prenatale asupra copilului – neuropsihologia dezvoltării prenatale a creierului • Trecerea de la dezvoltarea biologică la dezvoltarea psihologică 	2	expunere dialogată problematizarea, demonstrația, studiul de caz	
7. Aspecte ale dezvoltării în primii 2-3 ani de viață <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea motorie: conduita de apucare, problematica coordonării oculomotorii, mersul; • Dezvoltarea afectivității: calendarul expresivității emoționale, stadiialitatea relației obiectuale afective, problematica atașamentului; • Dezvoltarea cognitivă: dezvoltarea inteligenței senzoriomotorii (J. Piaget), dezvoltarea limbajului. 	2	conversația, descoperirea dirijată, studiul de caz	
8. A doua copilărie – perioada preșcolară <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale ale vârstei, adaptarea la viața de grădiniță; 	2	demonstrația, conversația, problematizarea, metodele și tehnicile gândirii critice,	

<ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici ale dezvoltării psihice cognitive a preșcolarului: încadrare stadială, caracteristicile gândirii preoperatorii, achiziții ale gândirii în perioada preșcolară; • Elemente cognitive implicate în procesul de conturare a identității; • Caracteristicile afectivității • Dezvoltarea psihosocială a preșcolarului. 		conversația, problematizarea, studiul de caz	
9. A treia copilărie – perioada micii școlarități <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale ale vârstei; • Dezvoltarea fizică a școlarului mic; • Dezvoltarea cognitivă: capacitățile senzorial-perceptive, memoria și învățarea, dezvoltarea inteligenței, dezvoltarea funcțiilor executive și neuroplasticitatea, teoria inteligențelor multiple și aplicabilitatea ei; • Dezvoltarea psihosocială a școlarului mic, dezvoltarea morală 	2	expunere, prelegerea intensificată, problematizarea, conversația,	
10. Pubertatea și adolescența <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale ale vârstei; • Dezvoltarea fizică a adolescentului; • Specificul dezvoltării cognitive în perioada adolescenței; • Dezvoltarea cogniției sociale și a moralității: egocentrismul gândirii sociale, credințele morale asupra dreptății, dezvoltarea ideilor politice, orientarea și credințele religioase; • Dezvoltarea personalității și dezvoltarea psihosocială: cristalizarea personalității, comportamentul social, conturarea identității. 	2	expunere dialogată, conversația, descoperirea dirijată studiul de caz	
11. Perioadele tinereții <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale ale vârstei • Dezvoltarea sensibilității senzoriale • Structurarea la nivel intelectual • Problemele integrării sociale • Familia și dezvoltarea familială a tânărului 	2	expunere dialogată problematizarea, demonstrația, studiul de caz,	
12. Perioada vârstei adulte <ul style="list-style-type: none"> • Caracterizare generală a vârstei • Caracteristici psihofiziologice și relația cu dinamica identității • Evoluția intelectuală a vârstei • Caracteristici ale personalității adulte 	2	expunere dialogată, conversația, descoperirea dirijată	
13. Perioada vârstei a treia <ul style="list-style-type: none"> • Prezentare generală a vârstei • Stadiile perioadelor de involuție • Regresia biologică • Probleme social economice ale vârstei. Pensionarea • Probleme ale stadiului terminal 	2	expunere, prelegerea intensificată, problematizarea, conversația	
14. Curs de sinteză <ul style="list-style-type: none"> • Viziuni de ansamblu asupra dezvoltării umane • Probleme deschise ale domeniului 	2	problematizarea, demonstrația, descoperirea dirijată, studiul de caz	
Bibliografie			
[1] Bowlby, J., (2011). O bază de siguranță, Editura Trei, București. [2] Birch, A., (2000). Psihologia dezvoltării, Editura Științifică și Tehnică, București. [3] Bonchiș, E., (2004). Psihologia copilului, Editura Universității din Oradea. [4] Crețu, T., (2001). Psihologia vârstelor, Credis. [5] Feldman, R.D. Olds, S.W., Papalia, D.E., (2010). Dezvoltarea umană, Editura Trei. [6] Heyman, R., (2005). Cum să vorbești cu adolescenții, Editura Lucman, București; [7] Muntean, A., (2006). Psihologia dezvoltării umane, Editura Polirom, Iași. [8] Munteanu, A. (1993). Izvoarele prenatale ale psihismului uman, în Revista de psihologie, nr.4. [9] Neacșu, I. (2010). Introducere în psihologia educației și a dezvoltării. Polirom. [10] Piaget, J., (1998). Psihologia inteligenței, ed. a II-a, Editura Științifică, București. [11] Piaget, J., Inhelder, B., (2005). Psihologia copilului, Ed. Cartier.Linksmann, R., 2000, Învățarea rapidă, Ed. Teora, București;			

[12] Pânișoară, G., Sălăvăstru, D., Mitrofan, L., (2016). Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării, Polirom, Iași.

[13] Radu I., (coord.), (1983). Psihologia educației și dezvoltării, Editura Academiei, București.

[14] Rapoport, J. L., & Gogtay, N., (2008). Brain neuroplasticity in healthy, hyperactive and psychotic children: insights from neuroimaging. *Neuropsychopharmacology*, 33(1), 181-197. <https://www.nature.com/articles/1301553>

[15] Schiopu U., Verza E. (1997)., Psihologia vârștelor - ciclurile vieții, ed. a III-a, EDP, Bucuresti.

[16] Schipor, M-D., Clipa, O., (2021), Temperamentul. Diferențe de personalitate la copii în Parenting de la A la Z 83 de teme provocatoare pentru părinții de azi, G. Pânișoară (coord.), Polirom. ISBN 978-973-46-8782-4.

[17] Seifert, K., Hoffnung, R., (1991). Child and adolescent development, Second Edition, Houghton Mifflin Company, Boston.

[18] Shaffer, R.H., (2007). Introducere în psihologia copilului, Editura ASCR, Cluj Napoca.

[19] Vataavu, R.-D., Cramariuc, G., Schipor, M.D., (2015). Touch Interaction for Children Aged 3 to 6 Years: Experimental Findings and Relationship to Motor Skills, *International Journal of Human-Computer Studies* 74. Elsevier, 54-76 <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1071581914001426> .

[20] Verza, E., Verza, F.E., (2000). Psihologia vârștelor, București, Editura Pro Humanitate.

[21] Winnicott, D.W., (2004). Procesele de maturizare, Ed. Trei, București.

[22] Miller, N., (2017). *Developmental Psychology*, edited by Neil Walker Fredrick Bobola. Psychology 172 <https://www.canyons.edu/resources/documents/academics/faculty/nwalker/Psychology172Textbook.pdf>

[23] Zelazo, P. D., & Carlson, S. M., (2020). The neurodevelopment of executive function skills: Implications for academic achievement gaps. *Psychology & Neuroscience*, 13(3), 273. <https://psycnet.apa.org/fulltext/2020-75726-003.pdf>

Bibliografie minimală

[1] Feldman, R.D. Olds, S.W., Papalia, D.E., (2010), Dezvoltarea umană, Editura Trei.

[2] Muntean, A., (2006), Psihologia dezvoltării umane, Editura Polirom, Iași.

[3] Piaget, J., Inhelder, B., (2005), Psihologia copilului, Ed. Cartier.

[4] Pânișoară, G., Sălăvăstru, D., Mitrofan, L. (2016). Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării, Polirom, Iași.

[5] Shaffer, R.H., (2007), Introducere în psihologia copilului, Editura ASCR, Cluj Napoca.

[6] Verza, E., Verza, F.E., (2000). Psihologia vârștelor, București, Editura Pro Humanitate.

Aplicații (Seminar)	Nr. ore	Metode de predare	Observații
1. Influențe asupra dezvoltării Factorii dezvoltării psihice – ereditatea, mediul, educația Influențe normative și nenormative Perioadele critice ale dezvoltării Neuroplasticitatea	2	Expunerea, explicația, problematizarea, conversația	
2. Atașamentul și relația părinte – copil Fazele formării atașamentului; Tipuri de atașament și consecințe ale acestora asupra dezvoltării ulterioare a copilului ; Factori ai dezvoltării atașamentului – diferențe între rolul mamei și al tatălui.	2	Expunerea, explicația, conversația, descoperirea dirijată	
3. Statutul de sex ca variabilă a dezvoltării. Dezvoltarea noțiunii de gen și influențele acesteia asupra dimensiunilor psihice Dezvoltarea conceptului de gen – determinare genetică sau influență culturală? Caracteristici referitoare la stereotipul masculin și feminin și relevanța lor în perioadele timpurii; Rolul jocului în interiorizarea genului.	2	Expunerea, descoperirea dirijată, conversația, studiul de caz	
4. Grupul ca factor al dezvoltării psihice a copilului și relațiile de prietenie Ce este grupul și când apare el în viața copilului; Influențe ale grupului în plan cognitiv, afectiv, psihosocial; Peer pressure Modalități de utilizare a grupului pentru a influența dezvoltarea copilului Relațiile de prietenie la copii și adolescenți Principii ale atracției în stabilirea relațiilor de prietenie	2	Expunerea, explicația, conversația, descoperirea dirijată	
5. Dezvoltarea conceptului de sine la copil Conceptul de sine și imaginea de sine ca germe ai personalității viitorului adult;	2	Expunerea, conversația, problematizarea,	

Stima de sine ca funcție afectivă a eului; Modalități educative de influențare a conceptului și stimei de sine.		studiul de caz	
6. Influența familiei și a părinților asupra dezvoltării psihice a copiilor și adolescenților Conflictul parental și familial Rezolvarea problemelor între părinți și copii / adolescenți Rolul părinților privind dezvoltarea psihică	2	Expunerea, conversația, descoperirea dirijată, studiul de caz	
7. Școlarizarea copilului – etapă în dezvoltarea globală a copiilor și adolescenților Motivarea copiilor de a învăța Performanța școlară și tranziția de la un ciclu la altul	2	Expunerea, conversația, problematizarea, conversația, problematizarea, studiul de caz	

Bibliografie

- [1] Bowlby, J., (2011). O bază de siguranță, Editura Trei, București.
- [2] Birch, A., (2000). Psihologia dezvoltării, Editura Științifică și Tehnică, București.
- [3] Bonchiș, E., (2004). Psihologia copilului, Editura Universității din Oradea.
- [4] Crețu, T., (2001). Psihologia vârstelor, Credis.
- [5] Feldman, R.D. Olds, S.W., Papalia, D.E., (2010). Dezvoltarea umană, Editura Trei.
- [6] Heyman, R., (2005). Cum să vorbești cu adolescenții, Editura Lucman, București;
- [7] Muntean, A., (2006). Psihologia dezvoltării umane, Editura Polirom, Iași.
- [8] Munteanu, A. (1993). Izvoarele prenatale ale psihismului uman, în Revista de psihologie, nr.4.
- [9] Piaget, J., (1998). Psihologia inteligenței, ed. a II-a, Editura Științifică, București.
- [10] Piaget, J., Inhelder, B., (2005). Psihologia copilului, Ed. Cartier. Linksman, R., 2000, Învățarea rapidă, Ed. Teora, București;
- [11] Pânișoară, G., Sălăvăstru, D., Mitrofan, L., (2016). Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării, Polirom, Iași.
- [12] Radu I., (coord.), (1983). Psihologia educației și dezvoltării, Editura Academiei, București.
- [13] Rapoport, J. L., & Gogtay, N., (2008). Brain neuroplasticity in healthy, hyperactive and psychotic children: insights from neuroimaging. Neuropsychopharmacology, 33(1), 181-197. <https://www.nature.com/articles/1301553>
- [14] Schiopu U., Verza E. (1997). Psihologia vârstelor - ciclurile vieții, ed. a III-a, EDP, București.
- [15] Schipor, M-D., Clipa, O., (2021), Temperamentul. Diferențe de personalitate la copii în Parenting de la A la Z 83 de teme provocatoare pentru părinți de azi, G. Pânișoară (coord.), Polirom. ISBN 978-973-46-8782-4.
- [16] Seifert, K., Hoffnung, R., (1991). Child and adolescent development, Second Edition, Houghton Mifflin Company, Boston.
- [17] Shaffer, R.H., (2007). Introducere în psihologia copilului, Editura ASCR, Cluj Napoca.
- [18] Vatavu, R.-D., Cramariuc, G., Schipor, M.D., (2015). Touch Interaction for Children Aged 3 to 6 Years: Experimental Findings and Relationship to Motor Skills, International Journal of Human-Computer Studies 74. Elsevier, 54-76 <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1071581914001426> .
- [19] Verza, E., Verza, F.E., (2000). Psihologia vârstelor, București, Editura Pro Humanitate.
- [20] Winnicott, D.W., (2004). Procesele de maturizare, Ed. Trei, București.
- [21] Miller, N., (2017). Developmental Psychology, edited by Neil Walker Fredrick Bobola. Psychology 172 <https://www.canyons.edu/resources/documents/academics/faculty/nwalker/Psychology172Textbook.pdf>
- [22] Zelazo, P. D., & Carlson, S. M., (2020). The neurodevelopment of executive function skills: Implications for academic achievement gaps. Psychology & Neuroscience, 13(3), 273. <https://psycnet.apa.org/fulltext/2020-75726-003.pdf>

Bibliografie minimală

- [1] Feldman, R.D. Olds, S.W., Papalia, D.E., (2010), Dezvoltarea umană, Editura Trei.
- [2] Muntean, A., (2006), Psihologia dezvoltării umane, Editura Polirom, Iași.
- [3] Piaget, J., Inhelder, B., (2005), Psihologia copilului, Ed. Cartier.
- [4] Pânișoară, G. (2022), Parenting de la A la Z, Editura Polirom, Iași.
- [5] Pânișoară, G., Sălăvăstru, D., Mitrofan, L. (2016). Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării, Polirom, Iași.
- [6] Shaffer, R.H., (2007), Introducere în psihologia copilului, Editura ASCR, Cluj Napoca.
- [7] Verza, E., Verza, F.E., (2000). Psihologia vârstelor, București, Editura Pro Humanitate.

1. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținuturile disciplinei au fost elaborate ca urmare a consultării programelor de studii similare din țară, a așteptărilor și evaluărilor Inspectoratului Școlar Județean Suceava, Asociației Învățătorilor Suceveni.

2. Evaluare

Tip activitate	Criterii de evaluare	Metode de evaluare	Pondere din nota finală
Curs	<ul style="list-style-type: none"> • Încadrarea comportamentelor la nivelul stadiilor dezvoltării psihice utilizând repere specifice; • Realizarea unor comparații pertinente interstadii, pentru înțelegerea identității psihologice și comportamentale a fiecărei vârste vizate; • Evaluarea în plan concret a relației deschise dintre rezultatele cercetării în domeniul Psihologiei dezvoltării și dezvoltarea metodelor și tehnicilor de predare-învățare. 	Test docimologic	50%
Seminar	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrarea capacității de a analiza comportamente din perspectiva reperelor oferite de psihologia vârstelor; • Demonstrarea capacității de a utiliza cunoștințele specifice psihologiei vârstelor în soluționarea unor situații problematice. 	Prezentare PPT Participare activă la seminar	50%
Laborator			
Proiect			
Standard minim de performanță			
<p>Standarde minime pentru nota 5 la examinare curs:</p> <ul style="list-style-type: none"> - capacitatea de a opera minimal în sfera teoretică a Psihologiei dezvoltării; - demonstrarea capacității de a compara reperele de dezvoltare specifice stadiilor în vederea stabilirii nivelului de dezvoltare psihică; - capacitatea de a aplica informațiile specifice Psihologiei dezvoltării în contexte didactice concrete. <p>Standarde minime pentru nota 5 la examinare seminar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrarea capacității de a aplica în situații didactice conceptele specifice Psihologiei dezvoltării; - utilizarea reperelor de dezvoltare pentru a integra comportamente specifice; - demonstrarea abilităților de a utiliza metodele stabilirii nivelului de dezvoltare psihică în vederea completării fișei psihopedagogice. 			

Data completării	Semnătura titularului de curs	Semnătura titularului de aplicație
20.09.2022	Conf. dr. Maria-Doina SCHIPOR	Asistent drd. Ana-Maria ANDREI

Data avizării în departament	Semnătura directorului de departament
	Conf. univ. dr. Otilia CLIPA

Data aprobării în consiliul facultății	Semnătura decanului
	Conf. univ. dr. Aurora-Adina COLOMEISCHI